

V Bruseli 6. októbra 2020
(OR. en)

11408/20

**Medziinštitucionálny spis:
2020/0030 (NLE)**

SOC 589
EMPL 428
ECOFIN 876
EDUC 349

LEGISLATÍVNE AKTY A INÉ PRÁVNE AKTY

Predmet: ROZHODNUTIE RADY o usmerneniach pre politiky zamestnanosti
členských štátov

ROZHODNUTIE RADY (EÚ) 2020/...

Z ...

o usmerneniach pre politiky zamestnanosti členských štátov

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 148 ods. 2,

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

so zreteľom na stanovisko Európskeho parlamentu¹,

so zreteľom na stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru²,

po porade s Výborom regiónov,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť³,

¹ Stanovisko z 10. júla 2020 (zatiaľ neuverejnené v úradnom vestníku).

² Ú. v. EÚ 232, 14.7.2020, s. 18.

³ Stanovisko z 18. septembra 2020 (zatiaľ neuverejnené v úradnom vestníku).

keďže:

- (1) Členské štáty a Únia majú pracovať na rozvoji koordinovanej stratégie zamestnanosti so zameraním najmä na podporu kvalifikovanej, vyškolenej a adaptabilnej pracovnej sily, ako aj na trhy práce, ktoré sú orientované na budúcnosť a reagujú na hospodárske zmeny, a to v záujme dosiahnutia cieľov plnej zamestnanosti a sociálneho pokroku, vyváženého rastu, vysokej úrovne ochrany životného prostredia a zlepšenia jeho kvality, stanovených v článku 3 Zmluvy o Európskej únii. Členské štáty majú považovať podporu zamestnanosti za záležitosť spoločného záujmu a koordinovať svoje zodpovedajúce činnosti v Rade, s prihliadnutím na vnútroštátne skúsenosti týkajúce sa zodpovednosti sociálnych partnerov.
- (2) Únia má bojovať proti sociálnemu vylúčeniu a diskriminácii a podporovať sociálnu spravodlivosť a ochranu, ako aj rovnosť medzi ženami a mužmi, solidaritu medzi generáciami a ochranu práv dieťaťa. Pri vymedzovaní a vykonávaní svojich politík a činností má Únia prihliadať na požiadavky spojené s podporou vysokej úrovne zamestnanosti, zárukou primeranej sociálnej ochrany, bojom proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu, vysokou úrovňou vzdelávania a odbornej prípravy a ochranou ľudského zdravia, ako sa stanovuje v článku 9 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“).

- (3) Únia v súlade so ZFEÚ vypracovala a vykonáva nástroje na koordináciu politík v oblasti hospodárstva a zamestnanosti. Súčasťou týchto nástrojov sú Usmernenia pre politiky zamestnanosti členských štátov (ďalej len „usmernenia“) uvedené v prílohe k tomuto rozhodnutiu a hlavné smery hospodárskych politík členských štátov a Únie stanovené v odporúčaní Rady (EÚ) 2015/1184¹, ktoré spolu tvoria integrované usmernenia. Vzhľadom na vzájomnú prepojenosť medzi členskými štátmi sa nimi má riadiť vykonávanie politiky v členských štátoch a Únii. Výsledný súbor koordinovaných európskych a vnútroštátnych politík a reforiem by mal byť vhodným súborom udržateľných politík v oblasti hospodárstva a zamestnanosti, vďaka ktorému by sa mali dosiahnuť pozitívne účinky presahovania.

¹ Odporúčanie Rady (EÚ) 2015/1184 zo 14. júla 2015 o hlavných smeroch hospodárskych politík členských štátov a Európskej únie (Ú. v. EÚ L 192, 18.7.2015, s. 27).

- (4) Usmernenia sú v súlade s Paktom stability a rastu, s platnými právnymi predpismi Únie a rozličnými iniciatívami Únie vrátane odporúčania Rady z 22. apríla 2013¹ (ďalej len „záruka pre mladých ľudí“, odporúčania Rady z 15. februára 2016², odporúčania Rady z 19. decembra 2016³, odporúčania Rady z 15. marca 2018⁴, odporúčania Rady z 22. mája 2018 o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie⁵, odporúčania Rady z 22. mája 2019⁶, odporúčania Rady z 8. novembra 2019⁷ a odporúčania Rady z 10. marca 2014⁸.

¹ Odporúčanie Rady z 22. apríla 2013 o zavedení záruky pre mladých ľudí (Ú. v. EÚ C 120, 26.4.2013, s. 1).

² Odporúčanie Rady z 15. februára 2016 týkajúce sa integrácie dlhodobo nezamestnaných do trhu práce (Ú. v. EÚ C 67, 20.2.2016, s. 1).

³ Odporúčanie Rady z 19. decembra 2016 s názvom Cesty zvyšovania úrovne zručností: nové príležitosti pre dospelých (Ú. v. EÚ C 484, 24.12.2016, s. 1).

⁴ Odporúčanie Rady z 15. marca 2018 týkajúce sa európskeho rámca pre kvalitnú a účinnú učňovskú prípravu (Ú. v. EÚ C 153, 2.5.2018, s. 1).

⁵ Odporúčanie Rady z 22. mája 2018 o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie (Ú. v. EÚ C 189, 4.6.2018, s. 1).

⁶ Odporúčanie Rady z 22. mája 2019 týkajúce sa vysokokvalitných systémov vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve (Ú. v. EÚ C 189, 5.6.2019, s. 4).

⁷ Odporúčanie Rady z 8. novembra 2019 o prístupe k sociálnej ochrane pre pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby (Ú. v. EÚ C 387, 15.11.2019, s. 1).

⁸ Odporúčanie Rady z 10. marca 2014 o rámci kvality pre stáže (Ú. v. EÚ C 88, 27.3.2014, s. 1).

- (5) V rámci európskeho semestra sa spájajú rôzne nástroje do jedného zastrešujúceho rámca pre integrovanú mnohostrannú spoluprácu, pokiaľ ide o politiky v oblasti hospodárstva a zamestnanosti, a dohľad nad týmito politikami. Pri presadzovaní environmentálnej udržateľnosti, produktivity, spravodlivosti a stability spája európsky semester zásady Európskeho piliera sociálnych práv vrátane intenzívnej spolupráce so sociálnymi partnermi, s občianskou spoločnosťou a inými zainteresovanými stranami. Podporuje plnenie cieľov udržateľného rozvoja. Politiky Únie a členských štátov v oblasti zamestnanosti a hospodárstva by mali ísť ruka v ruku s prechodom Európy na klimaticky neutrálne, environmentálne udržateľné a digitálne hospodárstvo, pričom by sa mala zlepšovať konkurencieschopnosť, podporovať inovácia, sociálna spravodlivosť a rovnaké príležitosti a mali by sa riešiť nerovnosti a regionálne rozdiely.
- (6) Zmena klímy a výzvy súvisiace so životným prostredím, globalizácia, digitalizácia a demografické zmeny menia európske hospodárstvo a spoločnosť. Únia a jej členské štáty by mali spolupracovať s cieľom účinne riešiť tieto štrukturálne faktory a podľa potreby prispôbiť existujúce systémy, pričom by mali uznávať úzku vzájomnú prepojenosť hospodárstiev a trhov práce členských štátov a súvisiacich politík. To si vyžaduje koordinované, ambiciózne a účinné politické opatrenia na úrovni Únie, ako aj na vnútroštátnej úrovni, v súlade so ZFEÚ a s právnymi predpismi Únie o správe hospodárskych záležitostí. Takéto politické opatrenia by mali zahŕňať oživenie udržateľných investícií, obnovený záväzok vykonávať v náležitej postupnosti štrukturálne reformy, ktoré zlepšujú produktivitu, hospodársky rast, sociálnu a územnú súdržnosť, vzostupnú konvergenciu, odolnosť a uplatňovanie fiškálnej zodpovednosti. Mali by byť kombináciou opatrení na strane ponuky a dopytu, pričom by sa mal zároveň zohľadňovať ich vplyv na životné prostredie a zamestnanosť a sociálnu oblasť.

- (7) Európsky parlament, Rada a Komisia vyhlásili Európsky pilier sociálnych práv¹ (ďalej len „pilier“). V rámci tohto piliera sa stanovuje dvadsať zásad a práv na podporu dobre fungujúcich a spravodlivých trhov práce a systémov sociálneho zabezpečenia, ktoré sú rozdelené do troch kategórií: rovnaké príležitosti a prístup na trh práce, spravodlivé pracovné podmienky a sociálna ochrana a začleňovanie. Tieto zásady a práva usmerňujú stratégiu Únie a zabezpečujú, aby prechod na klimatickú neutralnosť a environmentálnu udržateľnosť, digitalizáciu a demografické zmeny boli spravodlivé a sociálne spravodlivé. Pilier predstavuje referenčný rámec na monitorovanie výsledkov členských štátov v oblasti zamestnanosti a sociálnej oblasti, na podporu reforiem na národnej, regionálnej a miestnej úrovni a na zosúladenie „sociálnych“ a „trhových“ aspektov v dnešnom modernom hospodárstve, a to aj prostredníctvom podpory sociálneho hospodárstva.
- (8) Reformy trhu práce vrátane vnútroštátnych mechanizmov stanovovania miezd by sa mali riadiť vnútroštátnou praxou v oblasti sociálneho dialógu a poskytovať potrebný priestor na široké posúdenie sociálno-ekonomických otázok vrátane zlepšenia udržateľnosti, konkurencieschopnosti, inovácie, vytvárania pracovných miest, politík celoživotného vzdelávania a odbornej prípravy, pracovných podmienok, vzdelávania a zručností, verejného zdravia a začleňovania a reálnych príjmov.

¹ Vyhlásenie európskeho piliera sociálnych práv (Ú. v. EÚ C 428, 13.12.2017, s. 10).

- (9) Členské štáty a Únia by mali zabezpečiť, aby sa vplyv krízy spôsobenej pandémiou COVID-19 na sociálnu a ekonomickú oblasť, ako aj na oblasť zamestnanosti znížil a aby boli zmeny spravodlivé a sociálne spravodlivé a aby sa posilňovala obnova a úsilie o inkluzívnu a odolnú spoločnosť, v ktorej sú ľudia chránení a dokážu predvídať a zvládať zmeny a môžu sa aktívne podieľať na fungovaní spoločnosti a hospodárstva. Mala by sa riešiť diskriminácia vo všetkých jej formách. Je potrebné zabezpečiť prístup a príležitosti pre všetkých a zredukovať chudobu a sociálne vylúčenie, aj v prípade detí, a to najmä zabezpečením účinného fungovania trhov práce a systémov sociálnej ochrany a odstránením prekážok, ktoré bránia vzdelávaniu, odbornej príprave a účasti na trhu práce, okrem iného aj prostredníctvom investícií do vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a do digitálnych zručností. S ohľadom na krízu spôsobenú pandémiou COVID-19 a v kontexte starnúcich spoločností má osobitný význam včasný a rovnaký prístup k cenovo dostupným službám dlhodobej starostlivosti a zdravotnej starostlivosti vrátane prevencie a podpory zdravotnej starostlivosti. Viac by sa mal využívať potenciál osôb so zdravotným postihnutím prispievať k hospodárskemu rastu a sociálnemu rozvoju. Na pracoviskách v Únii sa ujímajú nové hospodárske a obchodné modely a v dôsledku toho sa takisto menia pracovnoprávne vzťahy. Členské štáty by mali zabezpečiť, aby sa v rámci nových pracovnoprávných vzťahov vyplývajúcich z nových foriem práce zachovával a posilňoval európsky sociálny model.

- (10) Tieto integrované usmernenia by mali byť základom odporúčaní pre jednotlivé krajiny, ktoré môže Rada adresovať členským štátom. Členské štáty by mali v plnej miere využívať Európsky sociálny fond plus a iné fondy Únie vrátane Fondu na spravodlivú transformáciu a Fondu InvestEU s cieľom podporovať zamestnanosť, sociálne investície, sociálne začlenenie, prístupnosť, ako aj príležitosti na zvyšovanie úrovne zručností a získavanie nových zručností pracovnej sily, celoživotné vzdelávanie a kvalitné vzdelávanie a odbornú prípravu pre všetkých vrátane digitálnej gramotnosti a digitálnych zručností. Hoci sú integrované usmernenia adresované členským štátom a Únii, mali by sa vykonávať v partnerstve so všetkými vnútroštátnymi, regionálnymi a miestnymi orgánmi, v úzkej spolupráci s parlamentmi, ako aj so sociálnymi partnermi a zástupcami občianskej spoločnosti.
- (11) Výbor pre zamestnanosť a Výbor pre sociálnu ochranu by mali monitorovať vykonávanie príslušných politík so zreteľom na usmernenia pre politiky zamestnanosti a v súlade so svojimi príslušnými mandátmi vyplývajúcim zo zmluvy. Tieto výbory a ďalšie prípravné orgány Rady zapojené do koordinácie hospodárskych a sociálnych politík by mali úzko spolupracovať. Malo by sa pokračovať v politickom dialógu medzi Európskym parlamentom, Radou a Komisiou, najmä pokiaľ ide o usmernenia pre politiky zamestnanosti členských štátov.
- (12) S Výborom pre sociálnu ochranu sa konzultovalo,

PRIJALA TOTO ROZHODNUTIE:

Článok 1

Týmto sa prijímajú Usmernenia pre politiky zamestnanosti členských štátov (ďalej len „usmernenia“), ktoré sú uvedené v prílohe. Tieto usmernenia sú súčasťou integrovaných usmernení.

Článok 2

Členské štáty zohľadnia usmernenia vo svojich politikách zamestnanosti a programoch reforiem, ktoré sa predkladajú v súlade s článkom 148 ods. 3 ZFEÚ.

Článok 3

Toto rozhodnutie je určené členským štátom.

V ...

*Za Radu
predseda*

Usmernenie č. 5: Zvyšovanie dopytu po pracovnej sile

Členské štáty by mali aktívne podporovať udržateľné sociálne trhové hospodárstvo a uľahčovať a podporovať investície do vytvárania kvalitných pracovných miest. Na tento účel by mali znížiť prekážky, ktorým čelia podniky pri zamestnávaní ľudí, podporovať zodpovedné podnikanie a skutočnú samostatnú zárobkovú činnosť, a najmä podporovať vytváranie a rast mikropodnikov, malých a stredných podnikov, a to aj prostredníctvom prístupu k finančným prostriedkom. Členské štáty by mali aktívne podporovať rozvoj sociálneho hospodárstva, posilňovať sociálnu inováciu a sociálne podniky a podnecovať tie inovatívne formy práce, ktoré vytvárajú kvalitné pracovné príležitosti a prinášajú sociálne výhody na miestnej úrovni.

Vzhľadom na vážne hospodárske a sociálne dôsledky spôsobené pandémiou COVID-19 by mali byť k dispozícii dobre navrhnuté režimy skráteného pracovného času a podobné mechanizmy zamerané na zachovanie zamestnanosti, obmedzenie straty pracovných miest a zabránenie dlhodobým negatívnym účinkom na hospodárstvo, spoločnosti a ľudský kapitál. S cieľom podporiť vytváranie pracovných miest počas fázy obnovy by sa mali zväziť dobre navrhnuté stimuly na prijímanie pracovníkov a opatrenia na získavanie nových zručností.

Zdaňovanie by sa malo presunúť z práce na iné zdroje, ktoré viac podporujú zamestnanosť a inkluzívny rast a sú v súlade s klimatickými a environmentálnymi cieľmi, a to so zreteľom na prerozdeľovací účinok daňového systému, a zároveň by sa mali chrániť príjmy na zabezpečenie primeranej sociálnej ochrany a výdavky na podporu rastu.

Členské štáty vrátane tých, ktoré majú zavedené vnútroštátne mechanizmy na stanovovanie zákonných minimálnych miezd, by mali zabezpečiť účinné zapojenie sociálnych partnerov transparentným a predvídateľným spôsobom, čo by umožnilo, aby mzdy dokázali primerane reagovať na vývoj produktivity, a zabezpečili by sa spravodlivé mzdy umožňujúce dôstojnú životnú úroveň, pričom by sa osobitná pozornosť mala venovať skupinám s nižším a stredným príjmom s cieľom vzostupnej konvergenzie. Mechanizmy stanovovania miezd by mali zohľadňovať hospodársku výkonnosť naprieč regiónmi a odvetviami. Členské štáty by s ohľadom na stanovovanie miezd mali podporovať sociálny dialóg a kolektívne vyjednávanie. Členské štáty a sociálni partneri by rešpektujúc vnútroštátne postupy a autonómiu sociálnych partnerov mali zabezpečiť, aby všetci pracovníci mali primerané a spravodlivé mzdy prostredníctvom priameho alebo nepriameho využívania kolektívnych zmlúv alebo primeraných zákonných minimálnych miezd, a to s ohľadom na ich vplyv na konkurencieschopnosť, vytváranie pracovných miest a chudobu pracujúcich.

Usmernenie č. 6: Zvyšovanie ponuky pracovnej sily a zlepšovanie prístupu k zamestnaniu, zručnostiam a kompetenciám

V kontexte technologickej transformácie, environmentálnej transformácie a demografických zmien by členské štáty mali presadzovať udržateľnosť, produktivitu, zamestnateľnosť a ľudský kapitál a zároveň podporovať rozvoj príslušných znalostí, zručností a kompetencií v priebehu celého života ľudí a reagovať na súčasné a budúce potreby trhu práce. Členské štáty by tiež mali prispôbiť svoje systémy vzdelávania a odbornej prípravy a investovať do nich, aby poskytovali vysokokvalitné a inkluzívne vzdelávanie vrátane odborného vzdelávania a prípravy, ako aj prístup k digitálnemu vzdelávaniu. Členské štáty by mali spolupracovať so sociálnymi partnermi, poskytovateľmi vzdelávania a odbornej prípravy, podnikmi a inými zainteresovanými stranami s cieľom riešiť štrukturálne nedostatky systémov vzdelávania a odbornej prípravy a zlepšiť ich kvalitu a relevantnosť pre trh práce, a to aj v záujme umožnenia environmentálnej a digitálnej transformácie. Osobitná pozornosť by sa mala venovať výzvam, ktorým čelí učiteľské povolanie, okrem iného aj prostredníctvom investovania do digitálnych kompetencií učiteľov. Systémy vzdelávania a odbornej prípravy by mali vybaviť všetkých študentov kľúčovými kompetenciami vrátane základných a digitálnych zručností, ako aj prierezových kompetencií, aby sa tak vytvorili základy pre adaptabilitu a odolnosť počas celého života. Členské štáty by sa mali snažiť posilniť ustanovenia o individuálnych nárokoch na odbornú prípravu a zabezpečiť ich prenosnosť pri zmenách pracovného miesta, a to v prípade potreby aj prostredníctvom individuálnych vzdelávacích účtov. Mali by každému umožniť predvídať potreby trhu práce a lepšie sa im prispôbiť, najmä prostredníctvom neustáleho získavania nových zručností, zvyšovania úrovne zručností a poskytovania integrovaného usmerňovania a poradenstva s cieľom podporiť spravodlivé možnosti v súvislosti so zmenou pracovného miesta pre všetkých, posilniť sociálne výsledky, riešiť nedostatky na trhu práce, zlepšiť celkovú odolnosť hospodárstva voči otrasom a uľahčiť úpravy, ktoré budú potrebné po kríze spôsobenej pandémiou COVID-19.

Členské štáty by mali podporovať rovnaké príležitosti pre všetkých prostredníctvom riešenia nerovností v systémoch vzdelávania a odbornej prípravy, a to aj poskytovaním prístupu ku kvalitnému vzdelávaniu v ranom detstve. Mali by zvyšovať celkové dosiahnuté stupne vzdelania, znížiť počet mladých ľudí, ktorí predčasne ukončujú školskú dochádzku, zlepšiť prístup k odbornému vzdelávaniu a príprave (OVP) a k terciárnemu vzdelávaniu a mieru ich ukončovania, ako aj zvyšovať účasť dospelých na kontinuálnom vzdelávaní, najmä pokiaľ ide o študentov zo znevýhodneného prostredia a tých, ktorí sú najmenej kvalifikovaní. Vzhľadom na nové požiadavky digitálnych, zelených a starnúcich spoločností by členské štáty mali vo svojich systémoch OVP posilniť učenie sa prácou aj prostredníctvom kvalitnej a účinnej učňovskej prípravy a zvýšiť počet absolventov v oblasti vedy, technológie, inžinierstva a matematiky (STEM) v rámci OVP aj terciárneho vzdelávania, a to najmä žien. Okrem toho by členské štáty mali: zvýšiť relevantnosť terciárneho vzdelávania a prípadne výskumu pre trh práce; zlepšiť monitorovanie a predpovedanie zručností; zvýšiť viditeľnosť zručností a zlepšiť porovnateľnosť kvalifikácií vrátane tých, ktoré boli získané v zahraničí, a rozšíriť príležitosti na uznávanie a potvrdzovanie zručností a kompetencií získaných mimo formálneho vzdelávania a odbornej prípravy. Mali by zmodernizovať a zvýšiť ponuku a využívanie flexibilného ďalšieho OVP. Členské štáty by tiež mali podporovať dospelých s nízkou úrovňou zručností v tom, aby si udržali alebo rozvíjali svoju dlhodobú zamestnateľnosť zlepšovaním prístupu ku kvalitným vzdelávacím príležitostiam a ich využívania, a to prostredníctvom vykonávania ciest zvyšovania úrovne zručností vrátane hodnotenia zručností, ponuky vzdelávania a odbornej prípravy zodpovedajúcich príležitostiam na trhu práce a potvrdzovania a uznávania nadobudnutých zručností.

Členské štáty by mali nezamestnaným a neaktívnym osobám poskytovať účinnú, včasnú, koordinovanú a cieľnú pomoc založenú na pomoci pri hľadaní pracovného miesta, odbornej príprave, rekvalifikácii a prístupe k iným podporným službám, pričom by sa osobitná pozornosť mala venovať zraniteľným skupinám a osobám, ktoré sú obzvlášť postihnuté zelenou a digitálnou transformáciou a krízou spôsobenou pandémiou COVID-19. V záujme výrazného zníženia dlhodobej a štrukturálnej nezamestnanosti a jej predchádzania by sa mali čo najskôr, najneskôr však po 18 mesiacoch nezamestnanosti realizovať komplexné stratégie, ktoré zahŕňajú hĺbkové individuálne posúdenie nezamestnaných osôb. Nezamestnanosť mladých ľudí a otázka mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), by sa mali naďalej riešiť predchádzaním predčasnému ukončeniu školskej dochádzky a štrukturálnym zlepšovaním prechodu zo školy do zamestnania vrátane plného vykonávania záruky pre mladých ľudí.

Členské štáty by sa mali zamerať na odstránenie prekážok a demotivačných faktorov, ktoré odrádzajú od účasti na trhu práce, a mali by vytvárať stimuly pre účasť na trhu práce, a to najmä pokiaľ ide o osoby s nízkymi príjmami, druhé zárobkovo činné osoby v domácnosti a osoby, ktoré sú od trhu práce najviac vzdialené. Členské štáty by mali podporovať prispôbovanie pracovného prostredia osobám so zdravotným postihnutím vrátane cieľenej finančnej podpory a služieb, ktoré im umožňujú zapojiť sa do trhu práce a do spoločnosti.

Mala by sa riešiť otázka rozdielov v zamestnanosti a odmeňovaní žien a mužov. Členské štáty by mali zabezpečiť rodovú rovnosť a väčšiu účasť žien na trhu práce, a to aj prostredníctvom zabezpečenia rovnakých príležitostí a kariérneho postupu a odstránenia prekážok v účasti vo vedení na všetkých úrovniach rozhodovania. Mala by sa zabezpečiť rovnaká odmena za rovnakú prácu alebo prácu rovnakej hodnoty a mala by sa zabezpečiť transparentnosť odmeňovania. Malo by sa podporovať zosúladenie pracovného, rodinného a súkromného života pre ženy aj mužov, najmä prostredníctvom prístupu k cenovo dostupným a kvalitným službám dlhodobej starostlivosti a službám vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve. Členské štáty by mali zabezpečiť, aby rodičia a osoby s opatrovateľskými povinnosťami mali prístup k vhodnej rodinnej dovolenke a pružným formám organizácie práce, a tak mohli zosúladiť svoj pracovný, rodinný a súkromný život, a mali by podporovať vyvážené využívanie týchto nárokov medzi ženami a mužmi.

Usmernenie č. 7: Zlepšovanie fungovania trhov práce a účinnosť sociálneho dialógu

Členské štáty by mali v spolupráci so sociálnymi partnermi pracovať na spravodlivých, transparentných a predvídateľných pracovných podmienkach a zabezpečiť rovnováhu medzi právami a povinnosťami, aby mali prospech z dynamickej a produktívnej pracovnej sily a nových pracovných režimov a obchodných modelov. Mali by obmedziť segmentáciu na trhoch práce a predchádzať jej, bojovať proti nedeklarovanej práci a nepravnej samostatnej zárobkovej činnosti a podporovať prechod na formy zamestnania na neurčitý čas. Prostredníctvom pravidiel na ochranu zamestnanosti, pracovného práva a inštitúcií by sa malo zabezpečiť tak vhodné prostredie na prijímanie pracovníkov, ako aj potrebná flexibilita pre zamestnávateľov, aby sa mohli rýchlo prispôbiť meniacim sa hospodárskym podmienkam, pričom by sa zároveň mali ochraňovať pracovné práva a mala by sa zabezpečiť sociálna ochrana, primeraná úroveň bezpečnosti a zdravé, bezpečné a dobre prispôbené pracovné prostredie pre pracovníkov, a to aj vzhľadom na riziká, ktoré predstavuje kríza spôsobená pandémiou COVID-19. V kontexte krízy spôsobenej pandémiou COVID-19 je pre zachovanie pracovných miest a výroby dôležité presadzovanie využívania pružných foriem organizácie práce, ako je telepráca. Malo by sa predchádzať pracovnoprávnym vzťahom, ktoré vedú k neistým pracovným podmienkam, a to aj v prípade pracovníkov platformy a prostredníctvom boja proti zneužívaniu atypických zmlúv. V prípadoch nespravodlivého prepustenia by sa mal zabezpečiť prístup k účinnému a neustrannému urovnávaniu sporov a právo na nápravu vrátane primeranej kompenzácie.

Politiky by sa mali zameriavať na zlepšenie a podporu účasti na trhu práce, zosúladenia ponuky s potrebami trhu práce a zmeny postavenia na ňom, a to aj v znevýhodnených regiónoch. Členské štáty by mali účinne aktivovať osoby, ktoré sa môžu zapojiť do trhu práce, a umožniť im účasť na ňom. Členské štáty by mali posilniť účinnosť aktívnych politík trhu práce zlepšením ich zamerania, dosahu a pokrytia a ich lepším prepojením so sociálnymi službami a s podporou príjmu nezamestnaných osôb, kým si hľadajú prácu, a to na základe ich práv a povinností. Členské štáty by sa mali usilovať o účinnejšie a efektívnejšie verejné služby zamestnanosti tým, že uchádzačom o zamestnanie zabezpečia včasnú pomoc prispôsobenú ich individuálnym potrebám, podporia súčasné a budúce potreby trhu práce a zavedú systémy riadenia založené na výsledkoch.

Členské štáty by mali nezamestnaným poskytovať primerané dávky v nezamestnanosti počas primeraného obdobia v súlade s ich príspevkami a vnútroštátnymi pravidlami oprávnenosti. Hoci by sa v záujme zníženia vplyvu pandémie COVID-19 malo zvážiť dočasné zmiernenie požiadaviek oprávnenosti a predĺženie doby poskytovania dávok, dávky v nezamestnanosti by nemali odrádzať od rýchleho návratu do zamestnania a mali by ich dopĺňať aktívne politiky trhu práce.

S cieľom zvýšiť zručnosti a zamestnateľnosť a využiť plný potenciál európskeho trhu práce by sa mala primerane podporovať mobilita vzdelávajúcich sa osôb a pracovníkov, pričom je potrebné zabezpečiť spravodlivé podmienky pre všetkých, ktorí vykonávajú cezhraničnú činnosť, a zintenzívniť administratívnu spoluprácu medzi vnútroštátnymi správnymi orgánmi, pokiaľ ide o mobilných pracovníkov, a využívať pomoc novozriadeného Európskeho orgánu práce. V prípadoch dočasného uzavretia hraníc kvôli pandémie COVID-19 by sa mala podporovať mobilita pracovníkov v kritických povolaniach, ako aj mobilita cezhraničných, sezónnych a vyslaných pracovníkov, a to s ohľadom na verejné zdravie. Mali by sa odstrániť prekážky mobility vo vzdelávaní a v odbornej príprave, v dôchodkovom poistení zamestnancov a osobnom dôchodkovom poistení a v uznávaní kvalifikácií a uznávanie kvalifikácií by sa malo zjednodušiť. Členské štáty by mali prijať opatrenia na to, aby administratívne postupy nepredstavovali zbytočnú prekážku pre pracovníkov z iných členských štátov pri ich nástupe do zamestnania, a to aj v prípade cezhraničných pracovníkov. Členské štáty by mali takisto predchádzať zneužívaniu súčasných pravidiel a riešiť hlavné príčiny úniku mozgov z určitých regiónov, okrem iného aj pomocou vhodných opatrení regionálneho rozvoja.

Vychádzajúc z existujúcich vnútroštátnych postupov a s cieľom dosiahnuť účinnejší sociálny dialóg a lepšie sociálno-ekonomické výsledky by členské štáty mali zabezpečiť včasné a zmysluplné zapojenie sociálnych partnerov do navrhovania a vykonávania reforiem a politík v oblasti zamestnanosti a sociálnej oblasti a prípadne aj hospodárskych reforiem a politík, a to aj podporou zvýšenej kapacity sociálnych partnerov. Členské štáty by mali podporovať sociálny dialóg a kolektívne vyjednávanie. Sociálni partneri by sa mali povzbudzovať k tomu, aby rokovali o kolektívnych zmluvách v záležitostiach, ktoré sa ich týkajú, a aby takéto zmluvy uzatvárali, pričom sa v plnej miere uznáva ich autonómia a právo na kolektívnu akciu.

Členské štáty by v náležitých prípadoch a na základe existujúcich vnútroštátnych postupov mali zohľadniť skúsenosti príslušných organizácií občianskej spoločnosti v oblasti zamestnanosti a sociálnych otázok.

Usmernenie č. 8: Presadzovanie rovnakých príležitostí pre všetkých, podpora sociálneho začlenenia a boj proti chudobe

Členské štáty by mali podporovať inkluzívne trhy práce, ktoré sú prístupné pre všetkých, a to zavedením účinných opatrení na boj proti všetkým formám diskriminácie a na podporu rovnakých príležitostí pre všetkých, a najmä pre skupiny osôb, ktoré sú na trhu práce nedostatočne zastúpené, pričom náležitú pozornosť treba venovať regionálnemu a teritoriálnemu rozmeru. Mali by zabezpečiť rovnaké zaobchádzanie, pokiaľ ide o zamestnanie, sociálnu ochranu, zdravotnú a dlhodobú starostlivosť, vzdelávanie a prístup k tovaru a službám, bez ohľadu na pohlavie, rasový alebo etnický pôvod, náboženstvo alebo vieru, zdravotné postihnutie, vek alebo sexuálnu orientáciu.

Členské štáty by mali zmodernizovať systémy sociálnej ochrany s cieľom podporovať primeranú, účinnú, efektívnu a udržateľnú sociálnu ochranu pre všetkých, a to vo všetkých etapách života, podporovať sociálne začlenenie a vzostupnú sociálnu mobilitu, stimulovať účasť na trhu práce, podporovať sociálne investície, bojovať proti chudobe a riešiť nerovnosti, a to aj prostredníctvom koncepcie svojich daňových a dávkových systémov a posúdenia distribučného vplyvu politík. Účinnosť systémov sociálnej ochrany sa zlepši doplnením univerzálnych prístupov o selektívne prístupy. Modernizácia systémov sociálnej ochrany by sa mala zamerať aj na zlepšenie ich odolnosti voči mnohostranným výzvam, ako sú napríklad výzvy, ktoré predstavuje pandémia COVID-19.

Členské štáty by mali rozvíjať a integrovať tri oblasti aktívneho začlenenia: primeranú podporu príjmu, inkluzívne trhy práce a prístup ku kvalitným podporným službám s cieľom uspokojiť individuálne potreby. Systémami sociálnej ochrany by sa mali zabezpečovať primerané dávky minimálneho príjmu pre všetky osoby, ktoré nemajú dostatočné zdroje, a podporovať sociálne začlenenie motivovaním ľudí, aby sa aktívne zapájali do trhu práce a do spoločnosti, a to aj prostredníctvom cieleného poskytovania sociálnych služieb.

Nevyhnutnou podmienkou na zabezpečenie rovnakých príležitostí je prístup k cenovo dostupným, prístupným a kvalitným službám, ako je vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve, mimoškolská starostlivosť, vzdelávanie, odborná príprava, bývanie a zdravotná a dlhodobá starostlivosť.

Osobitná pozornosť by sa mala venovať boju proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu vrátane boja proti chudobe pracujúcich a detí, a to aj v súvislosti s vplyvom krízy spôsobenej pandémiou COVID-19. Členské štáty by mali zabezpečiť, aby mal každý vrátane detí prístup k základným službám. V prípade osôb, ktoré sa nachádzajú v núdzi alebo v zraniteľnej situácii, by členské štáty mali zabezpečiť prístup k primeranému sociálnemu bývaniu alebo k pomoci pri bývaní a mali by riešiť energetickú chudobu. V súvislosti s týmito službami by sa mali zohľadňovať osobitné potreby osôb so zdravotným postihnutím vrátane prístupnosti. Osobitne by sa mal riešiť problém bezdomovectva. Členské štáty by mali zabezpečiť včasný prístup k cenovo dostupnej a kvalitnej preventívnej a liečebnej zdravotnej starostlivosti a dlhodobej starostlivosti a zároveň zabezpečiť dlhodobú udržateľnosť.

V súvislosti s rastúcou dĺžkou života a demografickými zmenami by členské štáty mali zaistiť primeranosť a udržateľnosť dôchodkových systémov pre pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby tým, že sa pre ženy a mužov zabezpečia rovnaké príležitosti na nadobudnutie dôchodkových práv, a to aj prostredníctvom doplnkových systémov, aby sa zaručil primeraný príjem v starobe. Dôchodkové reformy by sa mali podporovať politikami zacielenými na zníženie rozdielu v dôchodkoch žien a mužov a opatreniami zameranými na predĺženie pracovného života, ako je napríklad zvyšovanie skutočného veku odchodu do dôchodku, a mali by sa zahrnúť do rámca stratégií aktívneho starnutia. Členské štáty by mali nadviazať konštruktívny dialóg so sociálnymi partnermi a s ďalšími príslušnými zainteresovanými stranami a umožniť časovo primerané zavádzanie reforiem.